

STEVE
McQUEEN
EGY AMERIKAI IKON MEGTÉRÉSE

1

CSAK EGY GYORS GÉP KELL, MÁSEMMI!

Mindig is rajongtam az autókért.

Modellautó-készletekkel kezdődött, amikor megvettem a legújabb Ed Roth-féle műanyag tákolmányokat, kezdve a feltuningolt '57-es Bel Airtól az egzotikusabb „Beatnik Bandit” vagy „Mysterion”-féle kreációkig. Sosem ügyeskedtem igazán az összerakásukkal; többnyire minden csupa ragasztó lett körülöttem. Amikor elrontottam, csak vettem egy újabb készletet, és kezdtem előlről.

Később áttértem a vajatvezetéses versenyautókra; ezek az 1960-as években voltak népszerűek. Voltak külön bérelhető versenypálya-helyszínek, ahova el lehetett járni versenyezni. Saját Batmobilommal jártam oda, amely a George Barris-féle terv alapján készült az Adam West főszereplésével nagysikert aratott *Batman* televíziós műsorból. Versenyautóként leginkább a James Bond által vezetett klasszikus Aston Martinra vágytam, de annyi pénzem nem volt. Ez először az 1964-es *Goldfinger* című filmben jelent meg, katapultüléssel és forgó rendszámablakkal felszerelve.

Hogy is mondják? A kislányok és a férfiak között egyedül annyi a különbség, hogy az utóbbiaknak drágábbak a játékaik.

Amikor eljött az ideje, hogy igazából is vezessek, az első autóm egy 1960-as Ford Starliner volt. Az édesanyám autója volt, de ő már nem akarta többet vezetni. Azt hiszem, ehhez talán annak a kígyónak is volt némi köze, amit benne talált.

Az én kígyómnak.

Gyerekként nemcsak az autókért rajongtam, hanem a hullőkért is. Herpetológusnak készültem. Ez a görög *herpein* szóból származik, ami „strébert” jelent. (Valójában a „kúszni” jelentésű görög szóból származik. De nem számít.)

Egyik nap Anya elvitt a kisállatkereskedésbe, hogy újabb csúszó-mászóval gazdagítsam gyarapodó gyűjteményemet. Terráriumba helyezve az autó csomagtartójába tettük. Amikor

Amikor eljött az ideje, hogy igazából is vezessek, az első autóm egy 1960-as Ford Starliner volt. Az édesanyám autója volt, de ő már nem akarta többet vezetni.

Azt hiszem, ehhez talán annak a kígyónak is volt némi köze, amit benne talált. Az én kígyómnak.

hazaértünk, a kígyó már nem volt a terráriumban. Sehol sem találtam, és Anya esküdözött, hogy soha többet nem vezeti azt a Ford Starlinert. Néhány nappal később azonban halaszthatatlan elintéznivalója támadt, ezért aztán nagy remegések közepette beült a kormány mögé, és elindult.

Az első piros lámpánál érezte, hogy valami sima, hideg nekidörzsölődik a bokájának. Kiugrott az autóból, és azt sikoltozta:

– Kígyó van a kocsimban!

Éppen ott volt a közelben egy rendőr. Oda futott. Ám az én tékozló kígyóm helyett csak egy csövet talált, ami kilazult a műszerfal alól, és hozzáért Anya lábához. Rövidre fogva, enyém lett az autó. Én pedig a szó szoros értelmében ronggyá hajtottam, és a végén otthagytam egy üres mezőn Santa Ana mellett.

Később egy ütött-kopott Corvairt vezettem; azt a modellt, amelyről Ralph Nader fogyasztói szószóló híressé vált mondása kijelentette, hogy négy keréken guruló halálcsapda. Az én autómtól biztosan futva

menekült volna Nader. Egyik karambolomnak köszönhetően annyira nem voltak a helyükön a fényszórók, hogy úgy tűnt: az autó kancsít.

Első klasszikus autóm egy 1957-es bronzszínű Corvette volt, bézs színű betéttel az oldalán, és bézs kárpittal. Valóságos „kerekeken guruló műalkotás” volt, ugyanakkor gépészeti rémálom, úgyhogy megkönnyebbült sóhajjal szabadultam meg tőle. Aztán jött egy 1957-es Bel Air kupé, élénk türkiz színben, aranyszínű pótkerékkel. Akármilyen gyönyörű volt, senki nem akart benne utazni velem; feleségem, Cathe ennek okát úgy foglalta össze, hogy ahányszor ezzel furikáztunk a városban, mindig úgy érezte, mintha felvonuláson lenne.

Van egy régi autószerelő barátom, Don Oakes, akinek egész szép kis klasszikus autógyűjteménye van. Jonathan fiam esküvőjén azt mondta Don, bármelyik autóját kölcsönkérheti a fotózásra. Én Don tökéletesen felújított Woodie-ját javasoltam a fiamnak, de ő inkább Don 1967-es Bullitt Mustangját választotta, amely már nagyon régóta volt Don tulajdonában, és jobban nézett ki, mint valaha.

Jóóó választás! Amikor Jonathan és gyönyörű felesége, Brittni beültek abba az autóba, lenyűgözően szépek voltak (bár be kell vallanom, magát a Bullittot nélkülük is majdnem ugyanolyan lélegzetelállítóan gyönyörűnek találtam).

Aki szereti az autókat, az mind ismeri a *San Franciscó-i zsarú* című Steve McQueen-filmben szereplő Bullittot. Amikor a film 1968-ban megjelent a filmvászonon, a mozilátogatók leesett állal nézték végig azt a tizennégy perces, izgalmas száguldást San Francisco hullámvasútra emlékeztető utcáin. Ma, majdnem fél évszázaddal később, sok moztörténész még mindig minden idők legnagyobb filmes autósüldözésének tartja.

Tizenhat éves voltam, amikor azt a filmet vetítették, és azzal a bizonyos rozoga, kétszáz dolláros Corvairrel furikáztam. A film megné-

**Aki szereti az autókat,
az mind ismeri a San
Franciscó-i zsarú című
Steve McQueen filmben
szereplő Bullittot.**

zése után azonban ahányszor beültem a kormány mögé – hiába csak a Corvairben – Frank Bullitt hadnaggyá változtam, aki rosszfiúkat üldözve hajt keresztül-kasul San Francisco utcáin.

Az igazsághoz azért hozzátartozik, hogy vágytam az igazira. A rossz egye meg a hülye Corvairt! Don Bullittjára vágytam! Csakhogy Don nem akarta eladni. Amelyikre pedig San Franciscóban rátaláltam, túl drága volt. Két éven át keresgéltem, míg végül találtam egyet Houstonban, ahol az isteni gondviselésnek köszönhetően éppen meghívott előadóként jártam. Nem volt olcsó, de bulit csaptam (vagy a Bullitt csapott engem), és megvettem.

Cathe érthető módon nem lelkesedett annyira a költekezésemért, mint én. Házasságkötésünk óta szinte mindig a felszínen maradásért küszködtünk anyagilag. Cathe apja sikeres igazgató volt az olajiparban, és kezdettől erőteljesen nyugtalankodott, hogy nem fogom tudni olyan színvonalon eltartani a lányát, amihez Cathe hozzászokott – szolgák, világkörüli utak, gyönyörű otthon. Meglehetősen sok kértely kínozza apósomat azzal a fiatal hippi prédikátorral kapcsolatban, akivel a lánya összeszűrte a levelet. Kértelyeinek egy része biztosan abból fakadt, hogy nem volt előttem rendes példakép a házasság tekintetében, hiszen anyám hétszer ment férjhez.

Cathe.

A gyülekezetben ismertük meg egymást. Mindketten akaratos emberek vagyunk, de ettől eltekintve nem is különbözhetnénk ennél jobban.

Ő a PBS-en futó brit műsorokat kedveli, én az akciófilmeket.

Ő rendszerető, én hanyag vagyok.

Ő időnként késik, én mindig igyekszem pontosan érkezni.

Ő gyakorlatias, én álmodozó vagyok.

Az esküvőnk előtt akadt egy pár heves vita köztünk; szakítottunk, és megfogadtuk, hogy soha többé nem találkozunk. Három év alatt háromszor fordult ez elő – évenkénti esemény lett, mint a karácsony,

csak nem olyan ünnepi. Utolsó nagy veszekedésünk után, amikor kibékültünk, elhatároztuk, hogy ezúttal végigcsináljuk.

Az azonban még nem dőlt el, hogy tényleg jó férj lesz-e belőlem. Nagyjából az Istenbe vetett hitem volt az egyetlen tulajdonom. Mindenképpen ez volt számomra a legfontosabb, és erre figyeltem oda a leginkább. A ruháim annyira ősrégiek voltak, hogy többször kimentek a divatból, majd újra divatba jöttek. Egy kis bibliakört vezettem a kaliforniai Riverside városka egyik gyülekezetében, és még magam is csak három éve voltam hívő, úgyhogy aligha éreztem magamat alkalmasnak arra, hogy lelkipásztor legyek. A rendszeres fizetésért azonban nagyon hálás voltam, még ha csak száz dollár volt is hetente.

Így aztán Cathe, aggódó apja szorongásait enyhítendő, miután bejelentettük házassági szándékunkat, levelet írt az apjának, és abban felsorolta az általa legmegnyerőbb tulajdonságaimnak tartott jellemzőimet. Egy- vagy kétnapi kényelmetlen csend után Cathe anyja azt mondta neki:

– Drágám, apád megkapta a leveledet. Gyönyörű volt. Áldásunkat adjuk az esküvőtökre!

1974. február 2-án fogadtunk örök hűséget egymásnak ötszáz barátunk jelenlétében, akik közül a legtöbben hozzám hasonlóan hippik voltak (bár néhányan cipőt is húztak), és akik szintén átadták az életüket az Úrnak. Woodstock Westre hasonlított az esemény. Chuck Smith adott össze bennünket. Amellett, hogy a Costa Mesa-i Calvary Chapel [Golgota Gyülekezet] legendás lelkipásztora volt, Chuck a mentor és pótapa szerepét is betöltötte az életemben. Csak-hogy még tapasztalt, több száz esküvőt levezetett lelkészek is véhetnek idegességből olyan hibát, mint egy zöldfülű, és amikor eljött az ideje, hogy bejelentse a frigy megkötését, Chuck azt mondta:

– Most pedig bejelentem, hogy Greg és Laurie férj és feleség!

Még újdonsült apósom is elnevette magát. Én is olyan jótt mulattam rajta, hogy belegabalyodtam Cathe fátylába, és majdnem lecibáltam a fejről.

Négy évtizeddel, két gyerekkel és öt unokával később frigyünk továbbra is szünni nem akaró kaland, melyet csak maradandó, kölcsönös szeretetünk és tiszteletünk tart mederben.

Készségesen beismerem azonban, hogy szeszélyeim néha komoly elgondolkodásra készítették Cathe-et. A Ford Bullitt csak egy volt a sok közül.

Ma azonban tényleg úgy tűnik: nekem szánták.

**Steve McQueen –
a letűnt macsó korszak
essenciája: amikor
a férfiak nem
panaszkodtak és nem
magyarázkodtak; amikor
a feleség csókkal és
egy pohár martinivel
köszöntötte hazaérkező
férjét, a kemény fickó
pedig a szája sarkában
fityegő, filter nélküli
cigaretta füstjén át
hunyorogott a világra.**

Jó, nem akarok szellemi dolgot keríteni az autóvásárlásból, mert nem az. De ez volt a kirakós első darabja, amelyből aztán megszületett ez a könyv, valamint egy dokumentumfilm az ikonikus színésről, Steve McQueenről, és arról, ami meggyőződésem szerint életének legfontosabb pillanata volt.

Steve McQueen – a letűnt macsó korszak essenciája: amikor a férfiak nem panaszkodtak és nem magyarázkodtak; amikor a feleség csókkal és egy pohár martinivel köszöntötte hazaérkező férjét, a kemény fickó pedig a szája sarkában fityegő, filter nélküli cigaretta füstjén át hunyorogott a világra.

Mielőtt bárki a torkomnak ugrana: nem azt mondom, hogy vissza kellene térnünk azokhoz az időkhöz! Noha némi veszteség egyértelműen bekövetkezett kultúránkban az erkölcsösség és a józan ész terén, jó néhány nyilvánvaló területen pozitív előrelépés is történt az évek során. Fél évszázaddal ezelőtt azonban senki nem testesítette meg az igazi férfi fogalmát és nem gyakorolt nagyobb hatást a serdülő fiúkra, mint McQueen. Én teljes jogú tagja voltam a klubnak. Ő volt gyerek- és ifjúkorom fő támasza.

Először az 1950-es évek végén figyeltem fel rá, amikor a televízió egyik emelkedőben levő csillaga lett a CBS *Wanted: Dead or Ali-*

ve című fejezetében. Milliókhoz hasonlóan én is későig fennmaradtam szombat esténként, és a kanapén a nagyszüleim közé préselődve néztem, ahogy McQueen, mint Josh Randall fejezetében szembezáll pár igazán rossz vadnyugati hombréval.

Ez a sorozat abban különbözött a szokásos cowboyos műsoroktól, hogy McQueen alakját nagyon keménnyé tették. Ő, megvoltak az erényei, és ugyanolyan becsületes, derék erkölcsi szabályzat szerint élt, mint Marshall Dillon, csak hogy Dodge városka megmentőjétől eltérően a jó öreg Josh korántsem volt cserkészfiú. Nem viselt seriffcsillagot, és más szabályok alapján dolgozott, úgy hogy a törvény képviselői majdnem ugyanannyira gyűlölték, mint a bűnözők, akiket Randall pénzért kerített kézre. Őt- vagy hatévesen nyilván nem fogtam fel, milyen pengeélen táncol a McQueen által alakított figura, csak ösztönösen neki szurkoltam.

McQueen néhány év múlva még jelentősebb lett a filmvilágban és az életben; sikeresen átlépett a nagy filmek világába, kezdve az *Elsőprőtűlő* cíművel (1959). Egy évvel később jött *A hét mesterlövész*, amelyben McQueen alakítja az ostromlott mexikói falu védelmére felbérelt fegyveresek egyikét. Ezzel kezdetét vette McQueen fényes hollywoodi karrierje. 1963-ban *A nagy szökés* révén már állócsillag lett belőle.

Virgil Hilts szerepében McQueen a filmvilág egyik legnagyobb alakját formálta meg, felülmúlva az erős, csendes mártír prototípusát. A felszínen csak magával törődött. McQueen játékát mégis kimondatlan együttérzés hatotta át, amely minden szónál többet mondott.

Az a szereplő és egyben ikon, akit ebben megalkotott, vég nélküli elemzés és ízekre szedés tárgya lett, de mint annyi minden más McQueennel kapcsolatban, igazából ennek a lényege is csak a régi mondás: „Azt kapsz, amit látsz”. A figura, a nézés, a baseball labda és

A felszínen csak magával törődött. McQueen játékát mégis kimondatlan együttérzés hatotta át, amely minden szónál többet mondott.

kesztyű, a motorkerékpár és a szögesdróton való átugratás ma is visszhangra lel a nézők szívében – még azokéban is, akik olyan sokszor látták *A nagy szökést*, mint én.

Öt évvel később jött a meghatározó McQueen film, a *San Francisco-i zsaru*. A hatvanas évek egyik nagy mondása így hangzott: „Senkiben ne bízz harminc fölött!” Ez alól egyetlen kivétel volt – Steve

Őt komáltuk, benne bíztunk, mert – ahogyan egyszer ő mondta saját magáról: – „Félig tanyasi, félig utcagyerek vagyok. Mindkettőnek tudok kinézni, mert tanyán és az utcán nőttem fel.”

McQueen, aki jómaga már negyven felé ballagott. Őt komáltuk, benne bíztunk, mert – ahogyan egyszer ő mondta saját magáról: – „Félig tanyasi, félig utcagyerek vagyok. Mindkettőnek tudok kinézni, mert tanyán és az utcán nőttem fel.”

A „Vízöntő kora” csodálatos korszaka volt a történelemnek, az biztos; hosszú hajú trapéz-nadrágosok fitogtatták a szabad szerelmet, virágokat, tüntetési feliratokat és minden pszichedelikus dolog iránti vonzódásukat. A politikai ingatagság és zűrzavar időszaka is volt; ekkorra tehető Ifj. Martin Luther King és Robert Kennedy meggyilkolása; az 1968-as chicagói demokrata elnökjelöltő nagygyűlésen kitört, könnygázzal szétosztatott villongás; és olyan csoportok felemelkedése, mint a Black Panthers, a Students for a Democratic Society (SDS), vagy a Weathermen. Mindezek fölött ott függött a vietnámi háború baljós kísértete és látványossága, melynek köszönhetően egyetemisták ezrei vonultak az utcákra tüntetni saját kormányuk ellen.

A korszak sok más fiataljához hasonlóan az én hitem is megrendült vezetőinkben és intézményeinkben. Úgy tűnt, senki nem képes irányítani saját magát vagy az eseményeket. Ezért aztán jobban kedveltem azt, amit a filmvászonon vagy a televízióban láthattam, különösen, amikor a korszak nagy antihőse, Steve McQueen jelent meg és adta elő a dolgokat a maga stílusában, dacolva az áporodott, merev

hatalommal, követve saját igazságérzetének parancsszavát, méghozzá elképesztően menő módon!

1970-ben Isten került az életem középpontjába, de Steve McQueen még mindig bejött nekem. Cathe tudta ezt, és amilyen jótét lélek, eltűrte. Most viszont – évtizedekkel később – csakugyan próbára teszi tűrőképességét és megértését a kedvenc színésszel kapcsolatos újjáéledő rögeszmém, amelyet tovább fokozott a felfedezés, hogy ő is elfogadta Krisztust Megváltójának. Meg akartam tudni, hogyan fogadta el az Urat pont Steve McQueen. És nem hagyott nyugodni a gondolat, hogy be kellene járnom az országot a Bullitt-tal, kiugrasztva a nyulat a bokorból.

Egy ilyen vállalkozás azonban nagyon nehéz helyzetbe sodorná a feleségemet és mindazokat, akik számítanak rám. Az evangélizációs munka, amelyet végzek, három gyülekezetre és több helyszínre terjed ki, magában foglal utazásokat, televíziós és rádiós szerepléseket, podcastokat, és több mint ötven különféle szolgálatot. Ha én csavarogni megyek, ennek az egésznek az összehangolása – egyébként remek – munkatársaimra hárul. Persze, megbirkóznának velem, de nagy terhet jelentene nekik, hogy egy olyan személyes küldetés miatt hiányozom, amely még az én szememben is szeszélyes és enyhén furcsa ábrándkergetésnek minősül. Amikor végre összegyűjtöttem annyi bátorságot, hogy elmondjam Cathe-nek, mi forog a fejemben, megértettem volna, ha elhúzza a száját, és finoman (vagy talán nem is olyan finoman) közli, hogy ideje lenne leszállni a fellegek közül. Ő azonban csak elmosolyodott és bólintott, arcáról sugárzott a szeretet és a megértés, én pedig minden addiginál jobban szerettem őt emiatt.

Ahogy telnek az évek, a természet apránként elszípkázza a férfiak szervezetéből a tesztoszteront. Nagy jelentőséggel bír a számunk-

**Aki szereti az autókat,
az mind ismeri a San
Franciscó-i zsarú című
Steve McQueen filmben
szereplő Bullittot.**

ra, hogy úgy gondoljuk: meg tudjuk tenni mindazokat a dolgokat, amelyeket tízes-húszas éveinkben, noha azért ráébredünk ennek az elképzelésnek a balgatagságára. Nevetséges, tudom, de gyakori. Mindenki megöregszik, megereszkedik a hasa, és akár tetszik, akár nem, kapcsolatba kerül az érzéseivel. Ezzel egy csokorba is szedtük egy szindróma valamennyi összetevőjét. Ám ahhoz, hogy visszafordítsuk a folyamatot – legalábbis a fejünkben –, elég összejönni más férfiakkal, megnézni együtt egy futballmeccset vagy bokszmérkőzést, bedugni a fejünket egy autó motorháztetője alá, vagy... megnézni egy Steve McQueen filmet.

Csakhogy október vége felé jártunk, amikor ez az ötlet befészkelte magát középkorú agyamba. Nem volt időm kielemezni, miért vagy hogyan kerített a hatalmába. Csak azt tudtam, hogy ennek az öreg kutyának most útra kell kelnie, és neki kell látnia a délibábkergetésnek.

Örülök, hogy velem tart az anyósülésen!